WYDAWNICTWA CENTRALNEJ BIBLJOTEKI WOJSKOWEJ

Nr. 6.

T. X. R. 1933.

1. Wojskowe wiadomości bibljograficzne.

„Wojskowe wiadomości bibljograficzne“ zaznajamiają czytelnika z treścią dzieła, pouczając zainteresowanych o zagadnieniach, poruszanych w bieżącej literaturze wojskowej, a zarazem ułatwiają czytelnikom i kierownikom Bibljotek Wojskowych decyzję co do zakupu książek, znanych na podstawie „Komunikatu Bibljograficznego” jedynie z tytułów.

Oddział Bibljograficzny Centr. Bibl. Wojsk.

Les „Nouvelles Bibliographiques Militaires“—instruisent les lecteurs sur le contenu du livre, permettent aux interessés de s'orienter dans les questions touchées dans la littérature militaire contemporaine et facilitent en même temps aux lecteurs et aux chefs des Bibliothèques Militaires le choix de livres à acheter parmi les titres nommés dans le „Communiqué Bibliographique“.

Section Bibliographique de la Bibl. Mil. Centr.

Druk J. B. Kondecki, Marszałkowska 53 a. Tel. 8-61-08.

WOJSKO LĄDOWE. POSZCZEGÓLNE BRONIE I SŁUŻBY. (ORGANIZACJA, WYSZKOLENIE I TAKTYKA).

CHOCQUET M., capt. et BILLOT C. — *Guide pratique du fantassin des E. P. O. R. et E. P. S. O. R. Memento alphabétique du commandant de petite unité pour suivre les exercices des Ecoles de Perfectionnement et les manoeuvres. Paris, 1933, Charles-Lavauzelle. Str. 2 nlb., 331, 1 nlb., 1 tabl. — C. B. W. sygn. 122.773/II.*

Vademecum dla oficera i podoficera rezerwy piechoty, podające w układzie alfabetycznym wykaz najpotrzebniejszych wiadomości z zakresu służby polowej. Autorowie wychodzą z założenia, że brak czasu i zajęcia zawodowe nie pozwalają większości oficerów rezerwowych na zagłębianie się w obszerne studja nad regulaminami; zachodzi wobec tego konieczność dostarczenia im podręcznika, dającego szybką i jasną odpowiedź na wszelkie wątpliwości; najbardziej nadaje się do tego forma słownikowa, podająca treściwe i zwięzłe informacje.

VANÈGUE, chef de bataillon. — *Les petites unités d'infanterie au Maroc. Paris, 1932, Charles-Lavauzelle. Str. 103. — C. B. W. sygn. 122.027/II.*

Studjum taktyczne, poświęcone formom walki małych jednostek piechoty w specjalnych warunkach marokańskiego teatru wojny. Autor daje nasamprzód charakterystykę przeciwnika, terenu i klimatu, omawia następnie organizację sieci francuskich umocnionych posterunków w kraju okupowanym, ich uzbrojenie, łączność, system zaopatrywania i obrony, poczem przechodzi do przedstawienia warunków wojny ruchowej: marszu, biwakowania, ubezpieczeń, transportu i wreszcie samego prowadzenia walki zarówno zaczepnej jak obronnej.

KELLER PAUL — *Der Einsatz der Verbindungsmittel im Infanterie-Regiment. <Beilage zur Allgemeinen Schweizerischen Militärzeitung 1932>. B. m. 1932. Str. 62. — C. B. W. sygn. 140.131/II.*

Zarys tej broszurki opracował płk. Paweł Keller, komendant szkoły telefonicznej, a wykończył ją całkowicie kpt. O. Trüb. Traktuje ona o wszystkich środkach łączności, jakie ma do dyspozycji pułk piechoty, najwięcej uwagi poświęcając telefonom, mającym wielkie znaczenie w górzystym terenie szwajcarskim.

LAFFARGUE, cmdt. et MOURETON, capt. — *Les leçons de l'artilleur. Le livre du canonnier avec la manoeuvre illustrée du 75. 3 éd. Paris, 1932, Charles-Lavauzelle. — Str. XI, 303, 1 nlb. — C. B. W. sygn. 122.466/II.*

Podręcznik przeznaczony zarówno dla zwykłego artylerzysty-kanoniera, jak również dla podoficera i instruktora. Stanowi rodzaj małej encyklopedji, która ma dostarczyć jasnej, krótkiej i ścisłej odpowiedzi na wszelkie zagadnienia związane ze służbą wewnętrzną i polową szeregowego artylerzysty.

Materjał został zgrupowany w 27 rozdziałach, obejmujących obsługę, konstrukcję i amunicję działa polowego (75), kwestje organizacyjne, służbę wewnętrzną,

musztrę, dowodzenie, użycie broni ręcznej, naukę o koniu, transporty, i wreszcie służbę polową w całej rozciągłości. Celem ułatwienia pracy poszczególne rozdziały i podrozdziały opatrzone są nagłówkami, rzucającemi się wybitnie w oczy przy pomocy tłustego druku i wielkich czcionek; szeroko też stosowane są rysunki i tablice ułatwiające zrozumienie tekstu.

Podręcznik ten, jak wiele innych, ma na celu ułatwienie żołnierzowi opanowania w czasie obecnej krótkiej służby licznych i skomplikowanych przepisów regulaminowych, opiera się też głównie na „Règlement de manoeuvre d'artillerie". Titre I.

DELEST J., chef d'escadron — *Tactique des transports automobiles et de la circulation en campagne. Paris, 1932, Charles-Lavauzelle. T. I. — Str. 261; T. II. Str. 135. — C. B. W. sygn. 122.015/II,*

Studjum taktyczne poświęcone transportowi samochodowemu, oparte na doświadczeniach wojny światowej.

Tom I-szy, obejmujący „część teoretyczną" pracy, omawia w szeregu rozdziałów: organizację ogólną, tabor samochodowy i jego użycie, tabor o sile pociągowej zwierzęcej i stosowanie transportów samochodowych w strefie przyfrontowej. Tom II-gi zawiera omówienie warunków konkretnych transportu i komunikacji samochodowej w czasie wojny w postaci szeregu ćwiczeń i zadań taktycznych z dziedziny służby samochodowej. Obydwa tomy uzupełnione są licznemi planami i tablicami, ilustrującemi graficznie wywody autora.

LOTNICTWO.

STROJEW M. — *Awiacija s konnicej. Moskwa, 1930, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 120.*

Praca, poświęcona zagadnieniom współdziałania lotnictwa z kawalerją, składa się z 3 części, z których pierwsza przedstawia działalność lotnictwa 1 konnej armji Budiennego na froncie polskim w okresie kwiecień-lipiec 1920 r., przyczem służy ona ze punkt wyjścia dla rozważań teoretycznych autora. Druga część zawiera wykład teorji współdziałania lotnictwa z kawalerją, trzecia zaś poglądy autora na ewolucję taktyki i działań lotnictwa z kawalerją.

VOISIN, gén. — *La doctrine de l'aviation française de combat (1915 — 1918). Avec 8 reproductions photographiques et 12 croquis. Paris, 1932, Berger Levrault. Str. XI, 172. — C. B. W. sygn. 122.131/II.*

Autor, znany już z szeregu artykułów odnoszących się do rozpoznania lotniczego w wojnie pozycyjnej i ruchowej, w obecnej pracy przedstawia rozwój lotnictwa w okresie wojny światowej. Zdaniem jego, doktryna lotnictwa waha się pomiędzy działaniem zaczepnem, mającem na celu zniszczenie lotnictwa nieprzyjacielskiego, a walką w związku z innemi rodzajami broni w bitwie ogólnej.

Praca, poza przedmową, podzielona została na dwie części, z których pierwsza omawia działalność lotnictwa przed rokiem 1918 z uwzględnieniem dwóch okresów: do maja 1917 (doktryny ofensywnej) i od maja do października 1917 (działania w związku z akcją ogólną); druga część poświęcona jest „niezależnemu bojowemu lotnictwu" z r. 1918. W rozdziale końcowym autor rozwija swe poglądy na zadania lotnictwa przyszłości.

WIRTH FRITZ, Dr. u. MUNTSCH OTTO, Dr. — *Die Gefahren der Luft und ihre Bekämpfung im täglichen Leben, in der Technik und im Krieg, Ein Hilfsbuch für den LUZ-Mann, für den Arzt und für den Chemiker. Berlin, 1933, Stilke. Str. 198. — C. B. W. sygn. 122.776/II.*

Książka dość szczegółowo omawia wszystkie środki bojowe, które lotnik ma do swej dyspozycji, ze szczególnem uwzględnieniem chemicznych, podaje także opis urządzeń i aparatów ubezpieczających przed niemi, a używanych w Niem-

czech. Wylicza sposoby odkażania terenów zatrutych, ratowania ludzi, daje wskazówki, jak mają zachować się władze i zakłady przemysłowe w razie napadu lotniczego.

PSYCHOLOGJA WOJNY I ŻOŁNIERZA.

ALTRICHTER FRIEDRICH, Mjr. — *Die seelischen Kräfte des Deutschen Heeres im Frieden und am Weltkriege. Berlin, 1933, Mittler. Str. 244. — C. B. W, sygn. 122.288/II.*

Po krótkiem przedstawieniu psychologji i duszy zbiorowej wojska wogóle. ze szczególnem uwzględnieniem stosunków niemieckich, przechodzi autor do systematycznej i skrupulatnej analizy wpływu, jaki wywarła wojna światowa na psychikę wojska niemieckiego. Każdy rok wojny omawia oddzielnie. Kończy swą pracę obrazem procesów psychicznych, występujących w wojsku podczas wojny światowej, a nie będących bezpośredniemi skutkami działań wojennych.

BOUCHACOURT, lieut. col. — *Essai sur la psychologie de l'infanterie. Paris, 1933, Charles-Lavauzelle. Str. 302. — C. B. W. sygn. 123.624/II.*

Studjum z zakresu psychologji wojny i żołnierza. Autor wychodzi z założenia, że przygotowanie materjalne i nakreślenie planu kampanji przez wodza jest dopiero połową dzieła; może ono skończyć się załamaniem, a nawet całkowitą klęską, jeśli zawiedzie piechota, która jest jeżeli nie królową bitew, to ich główną pracownicą. Stąd konieczność poznania jej psychologji, na którą zbyt mało zwraca się uwagi.

Książka składa się z trzech części: Pierwsza poświęcona jest psychologji oddziału, jako zorganizowanej jednostki zbiorowej oraz psychologji pola walki, wskazuje też środki na podniesienie ducha własnej piechoty i osłabienie go u nieprzyjacielskiej Część druga omawia kwestję korpusu oficerskiego i podoficerskiego i jego oddziaływania na żołnierza. Wreszcie w części trzeciej autor porusza sprawę psychologji dowódcy oraz metody dowodzenia; podaje przytem szereg praktycznych wskazówek.

PROWADZENIE WOJNY.

GORIEW B. — *Wojna i wojennoje iskusstwo w swietie marksizma—leninizma. Moskwa, 1931, „Mołodaja Cwardija". Str. 78.*

Jest to wstęp do szczegółowych studjów nad poglądami Marksa, Engelsa i Lenina w sprawach dotyczących wojny i sztuki wojennej, jak również do studjów nad poszczególnemi zagadnieniami sztuki wojennej i historji wojskowej. Broszura składa się z 7 rozdziałów: I. Marksizm i zagadnienia wojny; II. Społeczna istota wojny; III. Ewolucja organizacji wojskowej i form prowadzenia wojny: IV. Technika i taktyka; V. Strategja, ekonomika i polityka; VI. Djalektyka w sztuce wojennej; VII. Sztuka wojenna rewolucji proletarjackiej.

CIFFER R. — *Oczerki po taktikie. Moskwa, 1932, Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 210, 2 nlb. — C. B. W. sygn. 192.857/II.*

Szkice taktyczne Ciffera mają na celu dopomożenie oficerom sowieckim do wyrobienia szerszego horyzontu myślowego w dziedzinie taktyki i przyswojenia sobie metody rozwiązywania zadań taktycznych. Materjał. zawarty w tych szkicach, nosi dwojaki charakter: z jednej strony przedstawia taktykę w jej procesie rozwojowym i jednocześnie wyjaśnia zasadnicze cechy współczesnej taktyki, z drugiej zaś—zawiera materjał do rozwiązywania zadań taktycznych. Autor wykorzystał tutaj współczesne regulaminy (przedewszystkiem sowieckie) i podręczniki taktyki wojsk wszystkich ważniejszych państw. Specjalną uwagę zwraca na rolę motoru w dzisiejszem wojsku. Książka składa się z 14 rozdziałów: I. Zadania kierownictwa; II. Przedmioty i środki działania: III. Organizacja; IV. Rozwiązywanie zadań tsktycznych; V. Służba informacyjna i kontrinformacyjna; VI. Ruch; VII. Ubezpieczenie marszu i postoju poza strefą działań wojennych; VIII. Marsz; IX. Postój;

X. Transporty; XI. Obrona; XII. Natarcie; XIII. Przyspieszone natarcie; XIV. Zluzowanie i wycofanie się z walki.

BROSSÉ, gén. — *Les fronts de combat. Paris, 1932, Berger-Levrault. Str. 68. — C. B. W. sygn. 39.858/II.*

Studjum oparte na przykładach z wojny światowej (roku 1914 i 1918), omawiające kwestję szerokości frontu w związku ze spotęgowaniem siły ogniowej jednostek taktycznych.

We wstępie autor rozważa korzyści i niebezpieczeństwa wypływające z stosowania szerokich frontów, przyczem uważa za błąd zasadniczy niedostosowywanie szerokości frontu do środków dyspozycyjnych, przyczem poważne trudności nasuwa łączność; drugi rozdział omawia szerokość frontów w walkach zaczepnych i obronnych roku 1914 i 1918, dysponujących całkowicie odmiennemi środkami materjalnemi. Rozdz. trzeci poświęcony został frontom w obronie, czwarty i piąty frontom w natarciu. W zakończeniu autor przedstawia ewolucję, jaka zaszła w tej dziedzinie w ciągu wojny na skutek rozwoju uzbrojenia. Praca opiera się wyłącznie na doświadczeniach frontu zachodniego i liczy się z jego warunkami.

NAUKA O BRONI. CHEMJA WOJENNA.

MINENWERFER — *Der leichte Minenwerfer neuer Art. (l. M. W. n. A.) end seine Bedienung. Von einem Minenwerfer-Offizier. Berlin, 1931, Offene Worte. Str. 2 nlb., 57 ilustr. - C. B. W. sygn. 39.966/I.*

Broszurka składa się z 57 ilustracyj, demonstrujących sposób obsługi nowego niemieckiego miotacza min. Objaśnienia bardzo skąpe.

FISZMAN J.—*Wojenno-chimiczeskoje dieło w sowriemiennoj wojnie. Moshwa, 1930, Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 198.*

Autor wykazuje na podstawie danych, zaczerpniętych ze studjów nad rozwojem techniki wojskowo-chemicznej we wszystkich ważniejszych wojnach świata, że środki, któremi ona operuje, przerodziły się z obronnych w zaczepne i że obecnie, nie zapominając o znaczeniu środków chemicznych jako narzędzia obrony, należy je wykorzystać również dla działań zaczepnych. Stąd wniosek o konieczności przekształcenia oddziałów chemicznych z pomocniczego rodzaju broni na samodzielny.

PRZYSPOSOBIENIE WOJSKOWE.

IWANGORODSKIJ P. i BRODSKIJ S. — *Odin dień na wojnie. [Rostow na Donu), 1932, „Siewiernyj Kawkaz". Str. 93, 3 nlb. — C. B. W. sygn. 192.233/I.*

Zdając sobie sprawę z ogromnej roli prasy w wojnie współczesnej, sowieckie władze państwowe i organizacje dziennikarskie zwróciły uwagę na należyte wyszkolenie, drogą praktycznych ćwiczeń, dziennikarzy, ażeby umieli oni okazać jak największą pomoc w dziele obrony kraju. Broszura Iwangorodskiego i Brodskiego stanowi ciekawą próbę metodyki zorganizowania i przeprowadzenia gry wojennej dla dziennikarzy. Składa się ona z następujących rozdziałów: I. Przygotowanie prasy i dziennikarzy do wojny; II. Temat gry wojennej dla dziennikarzy; III. Organizacja i metodyka gry; IV. Przeprowadzenie gry; V. Omówienie gry. Jako załączniki podane są wzory wykazów, jakie powinno prowadzić kierownictwo i uczestnicy gry.

STALIN J.—*O komsomole. Moskwa, 1933, Ogiz. Mołodaja Gwardija. Str. 62, 4 nlb. — C. B. W. sygn. 192.700/I.*

Jest to zbiór przemówień Stalina, wygłoszonych na wszechzwiązkowych zjazdach i konferencjach Komsomołu oraz na posiedzeniach Centralnego Komitetu Partji Komunistycznej. Ponadto dołączone tu zostały wywiady gazety „Komsomol-

skaja Prawda“ ze Stalinem 29 X 1925 r., z okazji siódmej rocznicy zorganizowania Komsomołu, na temat jego zadań, a także fragment ze wstępu do książki „Woprosy leninizma”, poświęcony roli Komsomołu w systemie dyktatury proletarjatu.

SMIRNOW J. — *Wojenno-politiczeskoje wospitanije junych pionierow S. S. S. R. Moskwa—Leningrad, 1930, Mołodaja Gwardija. Str. 30, 2 nlb. — C. B. W. sygn. 192.225/I.*

Broszura poświęcona jest wskazówkom, jak należy prowadzić przysposobienie wojskowe w najszerszem znaczeniu tego słowa, a właściwie wychowanie w duchu wojskowym wśród dziecięcej organizacji komunistycznej t. zw. pionierów. Na zagadnienie to władze sowieckie zwróciły uwagę dopiero w 1927 r. i na VI plenum Centralnego Komitetu Komsomołu (Komunistyczny Związek Młodzieży) w grudniu 1929 r. przeprowadziły uchwałę nakazującą poniechania przysposobienia wojskowego, jako odrębnej gałęzi pracy wśród dzieci, natomiast nastawienie całej pracy organizacyj pionierskich w duchu potrzeb państwa i rewolucji. Broszura podzielona jest na 4 rozdziały: I. Leninizm i zagadnienia wojskowe; II. Socjalistyczne budownictwo Z. S. R. R. i niebezpieczeństwo nowych wojen; III. Charakter przyszłych wojen i zadania obrony; IV. Treść i formy wychowania wojskowego młodych pionierów.

PRAWO, POLITYKA.

GRAMSCH WERNER, Dr. — *Deutschlands Verträge gegen den Krieg. Berlin, 1932, Stilke. Str. 162. — C. B. W. sygn. 122.418/II.*

Prawnicza analiza wszystkich układów i paktów, mających na celu rozbrojenie i ograniczenie prowadzenia wojny w przyszłości, zawartych od zakończenia wojny światowej. Szeroko potraktowana jest Liga Narodów, trybunał haski, pakt Kellogg'a i inne układy o mniejszem znaczeniu. Książka może służyć za podręcznik, informujący o współczesnym stanie sprawy rozbrojenia na forum polityki międzynarodowej.

HISTORJA.

LEFEBVRE DES NOETTES, cdt. — *L'attelage. Le cheval de la selle à travers les âges. Contribution à l'histoire de l'esclavage. Préf. du Jerôme Carcopino, de l'Inst. 500 illustr. Paris, 1931, Ed. Picard. Str. 3 nlb., 312, 1 nlb. + album ilustracyj. — C. B. W. sygn. 122.229/II.*

II-gie wydanie, opracowanej źródłowo, cennej monografji, poświęconej historji siły pociągowej, poczynając od czasów przedhistorycznych.

Autor wykorzystał w swej pracy dużo ciekawych materjałów, o czem świadczy zwłaszcza bogaty zbiór ilustracyj, wydany jako osobny tom; oparł też swoje studjum na szerszem podłożu socjologicznem, przypisując, zapewne cokolwiek jednostronnie, niedoskonałości zaprzęgu decydujący wpływ na utrzymywanie się niewolnictwa w czasach starożytnych.

Książka ta przynosi szereg nowych poglądów, jak np. ocenę słynnych „dróg rzymskich“, które autor uważa, wbrew utartej opinji, za nader niepraktyczne dla komunikacji. Historję zaprzęgu dzieli też na dwa zasadnicze okresy: starożytny, który cechuje wielka niedoskonałość, i nowoczesny, poczynający się już zresztą od wieku X-go, dobrze przystosowany do potrzeby. Praca składa się z dwóch części: I-szej poświęconej historji zaprzęgu; II-giej — dziejom rzędu konia wierzchowego.

SCHUMACHER BRUNO, Dr. u. WERNICKE ERICH — *Heimat-Geschichte von Ost- und Westpreussen. Mit 47 Abb., 4. Skizzen u. 1 Faksimile. Marienwerder, 1925, Groll. Str. 216. — C. B. W. sygn. 122.766/II.*

Jest to popularnie napisana historja panowania zakonu krzyżackiego, a potem Prus na tych ziemiach. Wstęp do niej stanowi zarys rozwoju dziejowego Po-

morza i Prus Wschodnich w czasach przedhistorycznych, i bezpośrednio po nim autorowie przechodzą do Krzyżaków, pomijając całkowicie władztwo polskie na Pomorzu i stosunek pogańskich Prusaków do Polski. Niewiele też mówią o Polsce po upadku państwa zakonnego. Pracę swą doprowadzili aż do 1924 r. Kończy się książka monografjami ważniejszych miast i poszczególnych ziem wschodnio-pruskich.

SCHWEIZER PAUL, Dr. — *Geschichte der schweizerischen Neutralität. Frauenfeld, 1895, Huber. Str. XXXVI, 1032. — C. B. W. sygn. 122.681/II.*

Dzieło to jest owocem długoletniej pracy autora, który we wstępie podał historyczny zarys rozwoju prawa neutralności od czasów starożytnych poczynając. Później szczegółowo omówił różne wypadki zastosowania prawa neutralności w dziejach szwajcarskich i naruszenia jej przez sąsiadów od średniowiecza aż do XIX wieku i zakończył dzieło szczegółową analizą współczesnej ścisłej neutralności szwajcarskiej.

LUBAWSKIJ M. — *Obrazowanije osnownoj gosudarstwiennoj tieritorji wielikorusskoj narodnosti. Leningrad, 1929, Akademja Nauk S. S. S. R. Str. 175 i 1 mapa.*

Praca znanego historyka rosyjskiego, prof. Lubawskiego poświęcona jest zagadnieniu zaludnienia i zjednoczenia ośrodka przyszłego państwa rosyjskiego — Wielkiego Księstwa Moskiewskiego. Jest to monografja z dziedziny geografji historycznej, oparta na wyciągach z latopisów i materjale źródłowym, częściowo dotychczas nieznanym.

DOROSZENKO D., prof. — *Narys istorii Ukrainy. Tom I (do połowiny XVII stolittia). Warszawa, 1932. Str. 229, 3 nlb. — C. B. W. sygn. 192.848/II.*

Jako tom IX prac Ukraińskiego Instytutu Naukowego w Warszawie ukazał się „Zarys historji Ukrainy" prof. Doroszenki. Autor w I rozdziale przedstawia rozwój myśli ukraińskiej i badań historycznych od końca XVII stulecia do naszych czasów, a w następnym — zagadnienia schematu dziejów Europy Wschodniej w związku z historją Ukrainy oraz źródła do jej historji, poczem przechodzi do właściwych dziejów, rozpoczynając od Waregów i ich udziału w organizacji państwowości ukraińsko-ruskiej. Prof. Doroszenko doprowadza I tom swej pracy do połowy XVII wieku, t. j. do połączenia ziem ukraińskich pod panowaniem Rzeczypospolitej.

OBSZCZESTWA — *Tajnyje obszczestwa w Rossii w naczale XIX stoletija. Sbornik matieriałow, statiej i wospominanij. Moskwa, 1926, Wsiesojuznoje Obszczestwo Politiczeskich Katorżan i Ssylno-Posielencew. Str. 215.*

Książka niniejsza stanowi XIII tom historyczno-rewolucyjnej bibljoteki, wydawanej przez sowieckie Stowarzyszenie b. więźniów i zesłańców politycznych. W związku z setną rocznicą powstania dekabrystów stowarzyszenie wydało szereg opracowań i materjałów, odnoszących się do tej epoki. Jednem z takich właśnie wydawnictw jest praca zbiorowa p. t. „Tajnyje obszczestwa..." Składa się ona z następujących rozpraw:

W. Pietrow — Tajne towarzystwo wykryte w Astrachaniu w 1822 r; B. Kubałow — A. Kuczewskij i listy dekabrystów do niego; M. Murawjew — Idea sądu tymczasowego u dekabrystów i ich kandydaci; I. Zwawicz — Sprawa o wydanie dekabrysty M. Turgieniewa przez rząd angielski; M. Murawjew — Dekabrysta Artamon Murawjew; W. Gancowa-Bernikowa — Rozruchy chłopskie w 1826 r. (na podstawie materjałów Sekcji Wojskowo-Historycznej i Centroarchiwa); S. Czernow — Żony dekabrystów w Błagodatsku; Z. Załkind — Z życia dekabrystów, braci Bestużewych w m. Selenginsku; M. Dawydow—Wspomnienia o M. Bestużewie i jego rodzinie; M. Bryzgałowa — Spotkanie z dekabrystami. (Piotr Swistunow, Maciej

Murawjew-Apostoł, Dymitr Zawaliszin i Iwan Annienkow); Z. Hofman—Dekabryści i Dostojewskij; M. Ciawłowskij — Listy dekabrystów Swistunowa i Bielajewa do Lwa Tołstoja.

ASZENBRENNER M. — *Wojennaja organizaciia Narodnoj Woli i drugije wospominanija. Moskwa, 1924, Obszczestwo bywszich Politkatorżan i Ssylno-Posielencew. Str. 200.*

Są to wspomnienia jednego z przywódców organizacji wojskowej Narodnej Woli, ppłk. Michała Aszenbrennera, który wspólnie z Wierą Figner stał na czele tej organizacji.

Wspomnienia, obejmujące okres od 1860 r. do 1904 r., z czego 20 lat przesiedzianych w więzieniu w Schlüsselburgu, zawierają m. in. szereg ciekawych przyczynków do historji powstania styczniowego, a zwłaszcza do propagandy rewolucyjnej, prowadzonej w owym czasie w oddziałach rosyjskich stacjonowanych w Królestwie.

ROZENBLUM K — *Wojennyje arganizacii bolszewikow 1905 — 1907 gg Moskwa-Leningrad, 1931, Gosudarstwiennoje Socialno-Ekonomiczeskoje Izdatielstwo Str. 256. — C. B. W. sygn. 122.427/II.*

Zadaniem książki jest przedstawienie działalności partji bolszewickiej w szeregach wojska, t. j. działalności t. zw. organizacji wojskowej. Autor oparł się głównie na materjałach archiwalnych, przechowywanych w Archiwum Rewolucji, Wojskowo-Historycznem Archiwum oraz Instytucie Lenina. Książka składa się z przedmowy, 11 rozdziałów i wniosków: I. Robota wojskowa R. S. D. R. P. (Rosyjskiej Socjal-demokratycznej Robotniczej Partji) przed rewolucją 1905 r.; II. Robota wojskowa partji w początkach 1905 r.; III. Wojskowa organizacja R.S.D.R.P. w latach 1905 — 1907; IV. Wojskowa organizacja R. S. D. R. P. i ruch w wojsku w latach 1905 — 1907; V. Struktura organizacyj wojskowych; VI. Formy i metody pracy organizacyj wojskowych; VII. Gazety organizacyj wojskowych R.S.D.R.P.; VIII. Konferencja wojskowa; IX. O pracy wśród rekrutów; X. O stosunku do organizacyj wojskowo-rewolucyjnych innych partyj i bezpartyjnych; XI. Metody walki z ruchem rewolucyjnym w wojsku carskiem w latach 1905 — 1907. Jako załączniki podane są: I. Regulaminy 7 organizacyj wojskowych R.S.D.R.P.; II. Instrukcja szeregowych wojska i floty dla posłów R.S.D.R.P. w Dumie Państwa; III. Program prac w kółkach żołnierskich, opracowany przez wojskową organizację przy Petersburskim Komitecie R.S.D.R.P.; IV. Plan kampanji politycznej w związku z poborem rekrutów; V. Programy i regulaminy 9 miensocjal-demokratycznych wojskowo-rewolucyjnych organizacyj.

MORDACQ, gén. — *Clemenceau au soir de sa vie 1920 — 1929. Paris, 1933, Plon. T. I. — Str. 5 nlb., 300; T. II. — Str. 5 nlb., 304. — C. B. W sygn. 123.619/I.*

Przyczynek do biografji największego francuskiego męża stanu z wojny światowej, napisany przez uczestnika jego prac, autora obszernego pamiętnika przełomowych czasów 1917 — 18 r. p. t. „Le Ministère Clemenceau".

Gen. Mordacq postawił sobie tym razem za cel skreślenie portretu Clemenceau jako człowieka prywatnego, na co nie było miejsca w pracy poprzedniej. Tom I-szy obejmuje opis podróży do Egiptu i Indyj w latach 1920 — 21, do Anglji i Ameryki w 1921 i 1922 i przedstawia ustosunkowanie się Clemenceau do wszystkich najważniejszych zagadnień polityki wewnętrznej i zagranicznej po rok 1923; II-gi tom omawia okres następny od r. 1924 po datę śmierci 23.XI.1929.

Na tle niepowodzeń politycznych, podważających stopniowo a bez przerw rezultaty zwycięstwa, tragicznie rysuje się postać niespożytego do końca wielkiego męża stanu, obojętnie traktującego osobiste zawody, zdającego sobie natomiast dokładnie sprawę z niebezpieczeństw zagrażających jego dziełu. Osobne rozdziały poświęcone są działalności pisarskiej Clemenceau, w szczególności „Blaskom i nędzom zwycięstwa", temu pośmiertnemu testamentowi wielkiego polityka.

KABISCH ERNST, Gen. — *Groener. Mit 21 Abb. Leipzig, 1932, Kittler. Str. 110. — C. B. W. sygn. 122137/II.*

Popularna biografja znanego generała, który odegrał dużą rolę w życiu politycznem powojennych Niemiec.

HISTORJA WOJSKOWA.

BENARY ALBERT, Obrstltn. — *Das Deutsche Heer. Ein Buch des Stolzes — Ein Buch der Hoffnung. Berlin, 1932, Etthofen. Str. 332, 8 ilustr. — C. B. W. sygn. 123.639/I.*

Książka jest wydawnictwem popularnem, mającem przynieść szerokim masom wiadomość o dawnem wojsku niemieckiem i nie dać zagasnąć jego tradycjom w szerszych warstwach społecznych. Na wstępie autor zajmuje się wojskiem pruskiem od czasów Wielkiego Kurfirsta, nieco uwagi poświęcając i innym państwom niemieckim, następnie obszerniej traktuje organizację wojska niemieckiego w 1871—1915 i kończy krótkim opisem przebiegu wypadków, które doprowadziły do przegrania wojny i zniesienia powszechnego obowiązku służby wojskowej. Obficie ilustrowana książka swoje zadanie spełnia w zupełności.

BLANK HERBERT. — *Soldaten. Preussisches Führertum von Waterloo bis Ypern. Idee, Geschichte und Gestalt des Offiziers. Oldenburg, 1932, Stalling. Str. 471. — C. B. W. sygn. 122.433/II.*

Właściwie jest to szereg obrazów, przedstawiających zachowanie się oficera pruskiego w różnych momentach polityki Prus od czasów napoleońskich do końca wojny światowej. Książka jest silnie przepojona pruskim szowinizmem.

THOMAZI A. capt. de vaiss. — *Trafalgar. Avec 4 croquis et 8 gravures hors texte. <Bibl. historique>. Paris, 1932, Payot. Str. 199, 2 nlb. — C. B. W. sygn. 121.992/Ił.*

Zarys historji marynarki francuskiej z lat 1801–1805, przedstawiający jej rozbudowę przez Napoleona z zamiarem podjęcia działań zaczepnych na morzu przeciw Anglji. Akcja ta uległa gwałtownemu załamaniu na skutek klęski pod Trafalgarem, kładącej kres wielkim zamierzeniom cesarza.

Książka wydana starannie, zaopatrzona w ładne ilustracje.

WISSE, gén. — *A la gloire de l'artillerie française de 1870 à 1918. Paris, 1931, Charles-Lavauzelle. Str. 2 nlb., IV, 268. — C. B. W. sygn. 121.620/II.*

Zarys historji artylerji francuskiej z uwzględnieniem zwłaszcza ostatniego 50-lecia.

Autor w pierwszej części swej pracy daje ogólny rzut oka na jej dzieje, poczynając od wojny stuletniej aż po rok 1870; w części drugiej przedstawia rozwój artylerji pod względem organizacyjnym i technicznym w okresie po wojnie francusko-pruskiej 1870/1871 r., wreszcie w trzeciej omawia udział tej broni w wojnie światowej 1914—18 r.

Podnosząc wielkie znaczenie i zasługi artylerji francuskiej w osiągnięciu ostatecznego zwycięstwa, autor daje wyraz obawie niedostatecznego jej doceniania po wojnie, co się wyraża zwłaszcza w zaniedbaniu szkoły politechnicznej, najbardziej powołanej, zgodnie ze swą tradycją, do wychowywania wyższych dowódców, ak o tem świadczy szereg najwybitniejszych generałów ostatniej wojny.

WOJNA ŚWIATOWA.

CZECH-JOCHBERG ERICH. — *Die Verantwortlichen im Weltkrieg. Leipzig, 1932, Koehler. Str. 235. — C. B. W. sygn. 122.599/II.*

Szereg charakterystyk wybitnych polityków państw, biorących udział w wojnie. Napisane są żywo i barwnie, oddają ważniejsze momenty z życia opisywanych

osobistości z dziennikarskiem zacięciem, ale nie znać w nich pogłębienia i opanowania przedmiotu. Z pośród Niemców autor podał charakterystyki tylko Bethmanna-Hollwega. Ludendorffa, Erzbergera i ks. Maksymiljana Badeńskiego. Zastanawia pominięcie Wilhelma II. Z polityków polskich osobny rozdział poświęcił tylko marsz. Piłsudskiemu.

WERKMANN KARL FRHR. VON. — *Deutschland als Verbündeter. Kaiser Karls Kampf um den Frieden. Mit 12 Bild. Berlin, 1931, Verl. f. Kulturpolitik. Str. 351.—C. B. W. sygn. 124.508/III.*

Autor przedstawia cesarza Karola austrjackiego jako zwolennika pokoju wewnętrznego i zewnętrznego, który nie szczędził wysiłków w celu zakończenia wojny i uratowania monarchji austro-węgierskiej od zagłady.

Poruszona jest sprawa stosunków z Niemcami, współdziałania z nimi na froncie wschodnim, wewnętrznych intryg, zajęcia Rumunji, odbudowy Polski, zawarcia pokoju na wschodzie, prób porozumienia się na zachodzie i wreszcie upadku monarchji.

METZSCH VON HORST.—*Krieg ohne Feldherrn? Oldenburg, 1932, Stalling. Str. 96. — C. B. W. sygn. 122.436/II.*

Autor rozważa zagadnienie dowodzenia w wojnie światowej z punktu widzenia polityczno-wojskowego. W krótkich szkicach maluje sytuację we Francji, Rosji, Anglji, Włoszech, Stanach Zjednoczonych, Austro-Węgrzech, Turcji i Niemczech. Wykazuje związek działań wojennych z polityką, zależność wodza od ogólnej sytuacji swego kraju, zwalcza składanie wyłącznej odpowiedzialności na kierującego daną operacją. W rezultacie za wątpliwą uznaje dość rozpowszechnioną opinję, że wojna światowa nie miała wodzów na dużą miarę.

KARDEL HARBOE, Dr. — *Der Westfront — Führer. Mit 78 Bild. u. 38 Karten. Berlin, 1932, Kolk. Str. 259. C. B. W. sygn. 122.441/II.*

Starannie opracowany, szczegółowy przewodnik po polach walk we Francji, w skróceniu podający przebieg ważniejszych działań. Ilustracje i mapki liczne i troskliwie dobrane.

ARMÉES — *Les armées françaises dans la Grande Guerre. T. V. 1-er vol. L'offensive d'avril 1917 (1 novembre 1916 —15 mai). <„Etat-Major de l'Armée. Service Historique">. Paris, 1932, Impr. Nationale. Vol. 1.—Str. XV, 823; Annexes. Vol. 1. Str. 1674; Vol 2. — Str. 1709; map 29 + 31. — C. B. W. sygn. 27501/III.*

Dalszy ciąg urzędowej historji działań wojska francuskiego w wojnie światowej przedstawia plany operacyjne Joffre'a i podejmowane przez niego przygotowania do dalszej akcji z listopada i grudnia 1916 r., kryzys Naczelnego Dowództwa z końca 1916 r., plany nowego naczelnego wodza, gen. Nivelle'a oraz podjętą przez niego wielką ofensywę aż do objęcia naczelnego dowództwa przez gen. Petain'a.

Zgodnie z charakterem wydawnictwa główną część stanowią 2 tomy anneksów, zawierające dokumenty do tego okresu, jeden zaś tylko zawiera właściwy tekst. Uzupełniają pracę dwie teki map i szkiców.

JOFFRE, maréchal — *Mémoires. 1910 — 1917. Paris, 1932, Plon. Vol. 1. — Str. 491, 18 ilustr.; vol. 2. — Str. 468, 24 ilustr., 11 map, — C. B. W. sygn. 122.028/II.*

Obszerne dwutomowe pamiętniki pierwszego naczelnego wodza francuskiego z wojny światowej, oparte zarówno na wspomnieniach osobistych autora jak i na materjałach archiwalnych, pisane w sposób jasny i prosty, stanowią pierwszorzędny dokument historyczny.

Tom I-szy obejmuje czasy od chwili wejścia Joffre'a do Najwyższej Rady Wojennej w lutym 1910 po koniec roku 1914; przedstawia okres reorganizacji Na-

czelnego Dowództwa w latach 1911—14, zmiany w organizacji, zaopatrzenie wojska francuskiego w tym okresie, analizuje plan XVII, wreszcie daje obraz bitwy granicznej, odwrotu francuskiego i bitwy nad Marną. Tom II-gi zawiera opis działań wojennych w r. 1915 na froncie zachodnim i na półwyspie bałkańskim oraz wielkich walk roku 1916 pod Verdun i nad Somme'ą; autor nie pomija przytem wypadków i na innych frontach (włoskim, macedońskim, rumuńskim); omawia też sytuację polityczną.

Kończy pamiętniki krótki opis amerykańskiej misji marszałka w kwietniu i maju 1917 r. Pamiętnik ten zarówno ze względu na osobę autora jak i na cenne materjały historyczne, jakie zawiera, może stanąć obok pamiętników marsz. Focha.

HERBIET, mjr. — *Influence du théatre d'opérations de Belgique au moment de la bataille de la Marne en septembre 1914. <Extrait du Bull. Belge des Sciences. Militaires (janvier 1933>. Bruxelles, 1933, Impr. de l'Institut Cartographique Militaire. Str. 28, 1 szkic. — C. B. W. sygn. 140.319/II.*

Studjum historyczno-strategiczne, mające na celu wykazanie zapoznawanego dotąd wpływu działań wojennych w Belgji na wyniki bitwy nad Marną.

Autor wykazuje, że w momencie krytycznym przeszło 13 dywizyj niemieckich znajdowało się na terytorjum Belgji, co w znacznym stopniu osłabiło rozmach niemieckiego natarcia na froncie decydującym. Niemało też zaważył na szali brak ciężkiej artylerji niemieckiej, która wystrzelała swą amunicję w bitwie pod Namur, skutkiem czego nie mogła wziąć udziału w walkach na terytorjum francuskiem. Studjum to ukazało się jako artykuł w „Bulletin Belge" ze stycznia 1933 r., obecnie zaś zostało wydane w postaci oddzielnej broszury.

VILLATE ROBERT, capt. dr. — *Foch à la Marne. La 9 armée aux Marais de Saint-Gond (5—10 septembre 1914). Préf. du gén. Weygand. Paris, 1933 Charles-Lavauzelle. Str. XI, 286, XI szkiców. — C. B. W. Sygn, 122.684/II.*

Autor w swem studjum, poświęconem udziałowi Focha w bitwie nad Marną, dąży do możliwie najściślejszego odtworzenia przebiegu samych działań wojennych 9-tej armji pod St. Gond przeciw armjom Bülowa i Hausena bez wdawania się w daleko idące wnioski strategiczne lub taktyczne.

Praca źródłowa, oparta na bogatym i metodycznie zbadanym materjale archiwalnym oraz obfitej literaturze pamiętnikarskiej, poprzedzona nader pochlebną przedmową gen Weyganda. Składa się ze wstępu i 8-miu rozdziałów, z których I-szy omawia powstanie armji 9-tej oraz daje charakterystykę 2-giej i 3-ciej armji niemieckiej; II-gi — teren bitwy; III-ci — sytuację i ugrupowanie z 5/IX.; IV-ty nawiązanie kontaktu z nieprzyjacielem (6/IX); V-ty — walki w dn. 7/IX; VI-ty — natarcie niemieckie z 8 IX, połączone z przełamaniem 11-go korpusu francuskiego; VII-my zwycięstwo, osiągnięte w dn. 9/IX i VIII-my — pościg, podjęty 10/IX. W załączniku podany ordre de bataille 2-giej i 3-ciej armji francuskiej. Uzupełnia pracę szereg szkiców, przedstawiających każdorazową sytuację.

ALEXANDRE R., gén. — *Avec Joffre, d'Agadir à Verdun. Souvenirs 1911 — 1916. Paris, 1932, Berger-Levrault. Str. IX, 254. — C. B. W. sygn 122.289/II.*

Wspomnienia oficera z bezpośredniego otoczenia marsz. Joffre'a w latach 1911 — 1916, stanowiące ciekawe i wartościowe uzupełnienie pamiętników pierwszego naczelnego wodza francuskiego. Autor przedstawia w sposób bystry i żywy działalność Głównej Kwatery francuskiej w czasach przedwojennych oraz w pierwszym okresie wojny i ciężkie trudności, z jakiemi musiała walczyć. Pamiętnik przynosi obfity materjał do życiorysu i charakterystyki Joffre'a, podaje też dużo cennych szczegółów do działań 5-tej armji, względem której autor pełnił obowiązki oficera łącznikowego z ramienia Naczelnego Dowództwa, oraz do bitwy nad Marną.

W późniejszym okresie autor był reprezentantem Gł. Kwatery w Komisji

międzysojuszniczej powołanej do uzgodnienia działań na półw. bałkańskim. Stąd wspomnienia jego mają również znaczenie i dla historji frontu macedońskiego.

BECKER G. — *Verdun. Le premier choc de l'attaque allemande. <Les angoisses de la Grande Guerre>. Paris, 1932, Berger-Levrault. Str. 5 nlb., 116, 2 mapy. — C.B.W. sygn. 122.138/II.*

Opis walk toczonych przez 30 korpus francuski w okresie pierwszego ataku niemieckiego pod Verdun (21—26 lutego 1916 r.) pióra jednego z uczestników, dzieli się na trzy części: I-szą, charakteryzującą przygotowania do natarcia i system obrony; II-gą, przedstawiającą natarcie niemieckie na pierwszą pozycję i III-cią, natarcie na drugą pozycję.

Autor, opierając się na swych wspomnieniach, uwydatnia grozę sytuacji i bohaterstwo oporu francuskiego.

MERTZ VON, Gen. — *Der Führerwille in Entstehung und Durchführung erläutert an den Vorgängen beim Gemeinsamen Oberbefehl in den Reichslanden August-September 1914. Oldenburg, 1932, Stalling. Str. 206, 1 mapa. — C. B. W sygn. 122.139/II.*

Książka zajmuje się tylko działaniami wojennemi w Alzacji i Lotaryngji w sierpniu i wrześniu 1914 r. Przynosi starannie przeprowadzoną analizę planów i posunięć ks. Rupprechta bawarskiego, dowodzącego na tym terenie, i stosunku Naczelnego Dowództwa niemieckiego do niego.

Autor prostuje wiele poglądów bawarskiego generała Krafft von Dellmensingen.

JÜNGER ERNST. — *Das Wäldchen 125. Eine Chronik aus den Grabenkämpfen 1918. Fünfte Auflage. Berlin, 1930, Mittler. Str. XII, 254, 1 ilustr. — C. B. W. sygn. 122.468/II.*

Pamiętnik z walk na zachodnim froncie w lipcu i sierpniu 1918 r. Do historji działań wojennych nie wnosi on nic nowego, ale jest bardzo ciekawą ilustracją wpływu wojny na psychikę żołnierza. Daje wierne odbicie wrażeń i przeżyć autora dzień po dniu.

FRÖHLICH EDUARD, Hptm. — *Der Kampf um die Berge Tirols in österreichischer und italienischer Darstellung. Bregenz, 1932, Selbstverlag. Str. 195, 8 ilustr., 12 szk. — C. B. W. sygn. 122.142/II.*

Autor gruntownie zbadał literaturę w języku włoskim i niemieckim, tyczącą się walk w Tyrolu w czasie wojny światowej, wyzyskał dostępne źródła, ale monografji historycznej nie stworzył. Dał szereg wyciągów i streszczeń ze źródeł i literatury obu stron walczących, zaopatrzył je w niezbędne komentarze, nie poszczędził ilustracyj i map, i w rezultacie otrzymał dzieło ciekawe, choć pozostawiające ocenę operacyj czytelnikowi.

LANGES GUNTHER. — *Front im Fels und Eis. Der Weltkrieg im Hochgebirge Mit 93 Bild. in Kupfertiefdruck. München, 1933, Bruckmann. Str, XV, 142. — C. B. W. sygn. 122.639/II.*

Autor wybrał szereg epizodów z walk w Alpach podczas wojny światowej, szczególnie jaskrawo malujących trudności wojny górskiej, zwłaszcza zimą, zilustrował je pięknemi fotografjami i w rezultacie stworzył dzieło, które dobrze oddaje surowość i dziką grozę walki, prowadzonej wśród lodowców i niedostępnych skał.

DESMAZÈS ppłk. I NAUMOVIC, mjr. — *Zwycięstwa serbskie w 1914 roku. Przełażyli gen. bryg. Kordjan Zamorski, kpt. dypl. Stanisław Trembiński, Warszawa, 1933, Wojsk. Inst. Nauk. Wyd. — Str. 3 nlb., 127, 7 szkiców.— C. B. W. sygn. 122.646 II.*

Krótkie studjum historyczno-operacyjne poświęcone walkom wojska serbskiego w pierwszym roku wojny, napisane zwięźle i treściwie przez oficera francuskiego, prof. Wyższej Szkoły Wojennej w Paryżu oraz oficera serbskiego, jej słuchacza; zaopatrzone w przedmowę marsz. Joffre'a.

Celem pracy było zapoznanie publiczności francuskiej, zwłaszcza zaś szerszych kół wojskowych z mało im znanemi walkami dalekiego sprzymierzeńca, zawierającemi jednak szereg świetnych sukcesów nad przeważającym przeciwnikiem. Rozdział I-szy podaje w kilku słowach zarys historyczny Serbji przedwojennej oraz plany i środki stron walczących; rozdz. II-gi poświęcony jest początkowym działałaniom wojennym, zakończonym bitwą pod Cerem; III-ci omawia dalsze walki: przejście Serbów do natarcia w Syrmji i Bośni oraz początki drugiej ofensywy austro-węgierskiej; IV-ty wreszcie opisuje walne zwycięstwo serbskie nad Kolubarą. W zakończeniu dają autorowie ogólny rzut oka na przebieg i charakter kampanji.

Polskie tłumaczenie tej niewielkiej lecz dobrze napisanej książki miało na celu zapoznanie z kolei wojskowych czytelników polskich z kampanją, znaną u nas nieco tylko z opracowań austrjackich.

BUJAC, COL. — *Campagnes de l'armée Roumaine. 1916—1919. Paris, 1933, Charles-Lavauzelle. Str. 4 nlb., 254, 1 nlb. — C. B. W. sygn. 122.465/II.*

Autor, znany z szeregu prac historyczno-wojskowych (m. i. „Les campagnes de l'armée hellenique 1918—1922. Paris, 1930. Lavauzelle. Str. 347, 18 załączn. — Sygn. 114971/II.), w zwięzłem i treściwem źródłowem opracowaniu przedstawia ciężkie walki, jakie wypadło toczyć armji rumuńskiej w latach 1916—19 z połączonemi siłami austro-niemiecko-bułgarskiemi.

Książka składa się z pięciu rozdziałów: I. Kampanja roku 1916. Złamany wysiłek; II. Wznowienie walki (od stycznia do listopada 1917); III. Próba (od listopada 1917 do listopada 1918); IV. Oswobodzenie (od grudnia 1918 do sierpnia 1919 r.; V. Rezultaty (przedstawione w postaci mapy Rumunji powojennej). Każdy z rozdziałów zaopatrzony w odsyłacze; w załącznikach podane zostały niektóre materjały źródłowe.

LETTOW-VORBECK VON, Gen. — *Was mir die Engländer über Ostafrika erzählten. Zwanglose Unterhaltungen mit ehemaligen Gegnern. Mit 5 Kartenskizzen. Leipzig, 1932, Koehler. Str. 64.— C. B. W. sygn. 140.165/II.*

Autor, znany z uporczywej walki, jaką prowadził przez całą wojnę światową w Afryce, podaje szereg ciekawych uzupełnień sądów o niej zebranych w Anglji. Okazuje się, że wojna z nim kosztowała skarb brytyjski więcej, niż ujarzmienie Burów. Prócz ogólnych uwag o przebiegu całej kampanji przynosi książka analizę paru najważniejszych potyczek z uwzględnieniem głosów angielskich.

BUSCH OTTO FRITZ (CORNELISSEN PETER), Kpt. — *Minen und Menschen. Berlin, 1933, Brunnen-Verl. Mit 33 Bild. u. 1 Minenkarte der Nordsee. Str. 164 — C. B. W. sygn. 122.443/II.*

Dobry obraz nastrojów niemieckich marynarzy podczas rewolucji; trudności i niebezpieczeństwa wyławiania min na Morzu Północnem w 1919/20 r., zmaganie się ze zrewoltowaną załogą okrętu i stopniowe naginanie jej znów do karności wojskowej.

REWOLUCJA I WOJNA DOMOWA W ROSJI.

GRAF G. — *Na „Nowikie". (Bałtijskij fłot w wojnu i riewoluciju). München, 1922. Str. XXII, 489 i 1 mapa. — C. B. W. sygn. 122.683/II.*

Są to wspomnienia oficera torpedowca „Nowik", obejmujące okres wojny światowej i rewolucji. Zawierają ciekawy materjał do akcji wojennej rosyjskiej floty baltyckiej, jej życia wewnętrznego i przebiegu rewolucji wśród załóg okrętowych.

PUCHOW G. — *Kak woorużałsia Pietrograd. Moskwa, 1933, Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 120. — C. B. W. sygn. 192.614/II.*

Jest to pierwsza próba przedstawienia procesu tworzenia się Czerwonej armji na terytorjum piotrogrodzkiego okręgu wojskowego w latach 1918 — 1919, oparta głównie na materjałach archiwalnych. Ponieważ w materjałach tych są duże luki, przeto w zależności od tego poszczególne rozdziały książki nie mogły być jednakowo ujęte Lata, którym poświęcona jest praca Puchowa, nie stanowią wprawdzie zamkniętego okresu w historji Czerwonej armji, jednak wówczas właśnie wytworzyły się wszystkie formy organizacyjne, cechujące czasy wojny domowej. Książka składa się z przedmowy i 5 rozdziałów: I. Od czerwonej gwardji do Czerwonej armji; II. Od ochotniczej do regularnej Czerwonej armji; III. Okres od listopada 1918 r. do lutego 1919 r.; IV. Okres pierwszej wyprawy Judenicza na Piotrogród; V. Okres drugiej wyprawy Judenicza na Piotrogród. Wnioski. Na końcu znajduje się wykaz źródeł.

BOLSZEWIZACJA — *Bolszewizacja pietrogradskogo garnizona. Sbornik matieriałow i dokumientow. Redakcija i wstupitielnaja statja A. Drezena. Sostawil i podgotowili k pieczati M. Achan, B. Koczarow i M. Łurje. Leningrad, 1932, Leningradskoje Obłastnoje Izdatielstwo. Str. 402. C.B.W. sygn. 192.443/II.*

Jest to zbiór materjałów, odnoszących się do akcji propagandowej bolszewików wśród żołnierzy garnizonu piotrogrodzkiego, poczynając od 1916 r. do rewolucji październikowej 1917 r. Materjały, te, wydane przez Leningradzki Instytut Historji W. K. P., zaczerpnięte zostały przeważnie z aktów Wojskowo-Morskiej Sekcji Leningradzkiego Oddziału Centralnego Archiwum Historycznego R. S. F. S. R. oraz z ówczesnych gazet bolszewickich jak „Sołdat", „Sołdatskaja Prawda" i in., stanowiących dzisiaj rzadkość bibljograficzną. Książka składa się z obszernej rozprawy wstępnej Drezena, dającej zarys wypadków oraz z 7 rozdziałów: I. W przededniu 1917 r.; II. Piotrogrodzki garnizon od lutego do dni kwietniowych; III. Walka o masy żołnierskie; IV. Demonstracja lipcowa i ofensywa na froncie; V. Na drodze do rewolucji październikowej; VI. Rewolucja październikowa; VII. Bolszewicy i wojsko po październiku.

ANTONOW-OWSIEJENKO W. — *Zapiski o graždanskoj wojnie. Moskwa, 1933, Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 343 i 7 szkiców.*

Obecny poseł sowiecki w Polsce, a w pierwszym okresie rosyjskiej wojny domowej dowódca frontu południowego, wydaje swoje zapiski odnoszące się do tamtych czasów, których właśnie ukazał się IV tom, obejmujący okres od kwietnia 1919 r. (właściwie od zajęcia przez czerwonych Odesy) do połowy czerwca 1919 r., t. j. do kulminacyjnego punktu sukcesów sowieckich na Ukrainie i początku niepowodzeń w walkach z denikinowcami. Nie jest to historja tego okresu wojny domowej w ścisłem znaczeniu, ani też pamiętnik, lecz zestawienie materjałów, zaopatrzonych w komentarze.

PIERIEKOP — *Pieriekop i Czongar. Sbornik statiej i matieriałow pod obszczej redakcjej A. Gołubiewa. Moskwa, 1933, Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 78, 2 nlb. — C. B. W. sygn. 192.525/II.*

Jest to praca zbiorowa złożona z rozpraw i materjałów, dotyczących ostatniej operacji sowieckiej przeciwko Wranglowi, mającej na celu sforsowanie przesmyku perekopskiego i wtargnięcia do Krymu. Składają się na nią: Przedmowa— I. Griaznowa; depesza dowódcy frontu południowego Frunzego z 15.XI.1920 r.; fragmenty z przemówień Lenina, dotyczące walki z Wranglem; Wrangel — ze wspomnień Frunzego; Pamięci Perekopu i Czongaru — Frunzego; zasadnicze dyrektywy i depesza Frunzego, dotycząca szturmu Perekopu i Czongaru; studjum operacyjne A. Gołubiewa — Perekopsko-czongarska operacja; studjum taktyczne W. Triandafiłowa — Perekopska operacja Czerwonej armji.

KOŁCZAKOWSZCZINA— *Kołczakowszczina na Urale (1918 — 1919). Swierdłowsk, 1929, Izd. Uralskogo obłastnogo sowieta profsojuzow. Str. 232.*

Jest to zbiór materjalów pod redakcją i ze wstępem Taniajewa. Materjały do książki zaczerpnięte zostały z uralskich archiwów i według zagadnień, których dotyczą, podzielone na 5 rozdziałów: I. Lokalny rząd uralski, dyrektorjat i Kołczak; II. Rząd kołczakowski i przemysłowcy górniczy na Uralu; III. Związki zawodowe w okresie Kołczaka; IV. Ofensywa burżuazji na klasę robotniczą; V. Walka robotników uralskich z rządami kołczakowskiemi i ich upadek. W załączniku krótka kronika wypadków od 6.VI.1918 r. do upadku rządów kołczakowskich.

KLUJEW A. — *Bor'ba za Caricyn (1918 — 1920 gg.). Moskwa, 1933, Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 62, 2 nlb. — C. B. W. sygn. 192.526/II.*

Książka poświęcona jest jednemu z najciekawszych frontów rosyjskiej wojny domowej, a mianowicie walkom o Carycyn (obecnie Stalingrad), prowadzonym przez 10 armję sowiecką z wojskami Krasnowa i Wrangla. W Z. S. S. R. walki te są specjalnie omawiane zapewne z tego względu, że ze strony sowieckiej kierowali niemi Stalin i Woroszyłow. Praca składa się z 6 rozdziałów: I. Gospodarcza i polityczna sytuacja carycyńskiego okręgu w lecie 1918 r.; II. Przyjazd t. Stalina i organizacja walki z kontrewolucją; III. Pierwsze i drugie otoczenie Carycyna przez białych kozaków; IV. Trzecie otoczenie Carycyna; V. Czwarte otoczenie; VI. Panowanie białych w Carycynie i ponowne zajęcie miasta przez nas 3 stycznia 1920 r.

BORISOW A. — *Pochod konnoj gruppy 8-ej kawalerijskoj brigady w Kara-Kumskuju pustyniu w 1918 g. — Moskwa, 1932, Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 143, 1 nlb. — C. B. W. sygn. 122.428/II.*

Książka przedstawia walki, stoczone przez sowiecką kawalerję jesienią 1927 r. z antysowieckimi powstańcami t. zw. basmaczami z plemienia Jomudów pod wodzą Dżumeid-chana w oazie Chorezmijskiej i pustyni Kara-Kum. Składa się ona z przedmowy zastępcy inspektora kawalerji sowieckiej Kosogowa i 11 rozdziałów: I. Wojskowo-geograficzny opis oazy Chorezmijskiej i pustyni Kara-Kum; II. Ogólne położenie i plan operacji; III. Okres przed rozpoczęciem operacji; IV. Działania przeciwko Dżuneid-chanowi w oazie Chorezmijskiej; V. Przygotowania do wyprawy na pustynię; VI. Próba otoczenia przeciwnika w rejonie Dekeza (od 27 do 30 października); VII. Od Dekeza do jeziora Sary-Kamysz; VIII. Od jeziora Sary-Kamysz do Czasyszły. IX. Bitwa w pustyni w rejonie Ata-Kaju; X. Powrót 84 pułku kawalerji przez pustynię do oazy Chorezmijskiej; XI. Próba likwidacji bandy przez lotnictwo wiosną 1928 r. Na końcu autor, który w charakterze dowódcy 84 pułku kawalerji, brał udział w wyprawie przeciwko Dżuneid-chanowi, wyprowadza z niej szereg wniosków zarówno natury ogólnej, dotyczących prowadzenia operacyj w pustyni, jak również w sprawie materjału końskiego oraz zagadnień zaopatrzenionych. Jako załączniki podane zostały 2 rozkazy operacyjne.

WOJNA MAROKAŃSKA.

REGUERT, CAPT. — *L'aggression Riffaine en 1925. Quelques réflexions et épisodes, Préf. du gén. Calmel, adjoint au Maréchal Lyautey, Résident Général de France en Maroc. Paris, 1933, Charles-Lavauzelle. Str. 78. — C. B. W. sygn. 140.255/II.*

Krótki zarys działań wojennych w Maroku w okresie ofensywy Abd-el-Krima z wiosny r. 1925, skreślony przez oficera linjowego, kpt. art. franc. Reguerta. Autor, opierając się na osobistych wspomnieniach, przedstawia w formie zwięzłej i treściwej całą trudność ówczesnej sytuacji, stanowiącej groźne niebezpieczeństwo

dla panowania francuskiego w Maroku, zażegnane jedynie przez męstwo i odporność szczupłych francuskich garnizonów.

Opracowanie zostało ujęte w cztery rozdziały, przedstawiające zaatakowanie posterunków francuskich przez nieprzyjaciela i ich obronę w nader ciężkich warunkach, przyczem osobna karta została poświęcona pamięci bohaterów tych walk, z których wielu przypłaciło ją życiem.

Ostatni rozdział zawiera charakterystykę wojska francuskiego i nieprzyjacielskiego, w którem autor uznaje przeciwnika walecznego i groźnego, wyjątkowo uzdolnionego do wojny ruchowej i partyzanckiej,

---

SPROSTOWANIE.

W N-rze poprzednim „Wojskowych wiadomości bibljograficzuych", dołączonym do N-ru 35-go „Przeglądu Wojskowego", zaszła pomyłka w numeracji:

Wydrukowano mylnie: T. XIII. R. 1933.
Winno być: T. IX. R. 1932.

SPIS DZIEŁ OMÓWIONYCH.